

Maturity jako „vstupenka“ nefungují

K dlouhodobě vytčeným cílům ve vzdělání kráčíme v Česku celkem klikatě, míní **ministr školství** v demisi Robert Plaga (ANO)

Napjatě čeká, zda bude i v nové Babišově vládě. Pokud ano, ví, nač se chce zaměřit. „Usilujeme o to, abychom se dostali k průměrné mzdě pro učitele 45 tisíc korun v roce 2021,“ říká ministr školství v demisi **Robert Plaga** (ANO).

LN Když jste nastupoval do úřadu, počítal jste jakkoliv s tím, že budete měnit systém státních maturit?

Nastupoval jsem v době, kdy bylo jasné, že vláda nemá důvěru; neměl jsem v takové situaci ambice dělat v maturitách radikální změny. Tak problematické téma není rozumné s ohledem na obří dopad na studenty a rodiče dělat bez důkladné a široké debaty.

LN Současný systém maturit hodnotíte tedy jak?

Je dobré definovat si, co jsme od systému státních maturit očekávali hned na začátku. Ještě jsem ani nepůsobil na ministerstvu školství a myslel jsem si, že by se tyto maturity měly stát určitou laťkou a maturita „vstupenkou“ na vysoké školy. Když se podívám na přijímací zkoušky na vysoké školy, maturita využitelná jako ta laťka teď není. Školy přešly na Scio testy nebo na testy studijních předpokladů.

LN Minulý čtvrtek jste se sešel s děkany pedagogických fakult. Co říkají oni na podobu maturit?

Nejen debata s rektory a děkany, ale i praxe ukazují, že tato podoba a úroveň maturity využitelná pro vysoké školy prostě není. A to je skutečně zásadní nedostatek a odlišnost od uvažovaného významu státních maturit. My ale vysoké školy nenutíme, aby se těchto maturit nějak držely. Přijímací řízení si dělají v rámci své autonomie.

LN Nedávné chyby v zadání maturit vyplynuly na povrch vlastně náhodou. Jak se to mohlo stát?

Selhání kontrolních mechanismů není spojeno pouze s maturitami. První okamžik, kdy jsem zjistil, že asi nefungují dobře, byl již u jednotných přijímacích zkoušek. Došlo skutečně k náhodnému zachytu chyby až poté, co byly výsledky odeslány. To byla ta akce, kdy jsme ještě o víkendu kontaktovali ředitele a v rekordním čase situaci napravovali, aby pochybení nedopadlo na studenty. V tomto případě nejenže nezařadily validační komise, ale v mezidobí, kdy se testy opravovaly, Cermat nereagoval ani na podněty z terénu, že v testu nemusí být něco v pořádku. Následně se objevila chyba u maturit. Proto jsem dal jako první úkol nové šefce Cermatu (Michaela Kleňhové) zpracovat návrh, jak tyto mechanismy vylepšit nebo jaké nové nastavit, aby k chybám nedocházelo. Když nějakou věc centralizujete, každá chyba je hrozně vidět. Ještě v průběhu června chci znát odpověď.

LN Kolikastupňová je to kontrola?

Cermat testy sestavuje a má validační komisi a je ještě taková komise na ministerstvu. Jak jsem již ale naznačil, je možnost, aby přišel podnět i z terénu. A ten má být včas vyhodnocen.

LN Kdo v takových komisích sedí?

Jsou to zástupci Cermatu, kteří mají na starost jednotlivé oblasti, tedy předměty, a také odborníci z terénu. Nejsou rozhodně amatérsky sestavené. O to podstatnější je zajistit, aby neselhával systém...

LN Jste obecně spokojen s nastavením instituce jménem Cermat?

Cermat je zodpovědný za jednotné přijímací zkoušky a maturity a je v mých očích vykonavatelem toho procesu. Na působení nyní již bývalého ředitele Jiřího Zíky, jehož jsem odvolal, najdu samozřejmě i něco pozitivního. I když v jeho závěru došlo ke zmíněným chybám. Za osm let ani jednou neuteklo zadání maturit a to je solidní ukázka toho, že v tom, co měl

Úlohy by měly být formulovány jednoznačně a testovat skutečně nabyté vědomosti, odmítá Robert Plaga „chytáky“ FOTO LN - RICHARD CORTÉS

pan Zíka v kompetenci, Cermat fungoval.

LN Je reálné, aby ke změnám u maturit došlo již při příštích v roce 2019?

Chci zvýšit stupeň veřejné kontroly. Nevidím důvod, proč nepustit veřejnost trochu víc do „kuchyně“ poté, co již testy proběhnou, včetně zdůvodnění správné odpovědi. Je lepší chybu odchytnout, ještě než budou zveřejněny výsledky. K tomu nebude třeba měnit zákon. Jakákoliv zásadnější změna ohledně maturit je však spojena se změnou školského zákona a tento legislativní proces vyžaduje určitý čas. V roce 2019 tedy na 99,9 procenta k žádné zásadní změně nedojde; k těm může dojít až později.

LN Jakou změnu byste si výhledově u maturit přál vy osobně?

Jsem připraven bavit se o tom s odborníky. Nemyslím si, že mám patent na rozum, a už vůbec ne v regionálním školství... O to víc chci slyšet argumenty. Přemyslím, proč by slohová práce

budou připraveni na další studium, budoucí profesní život? Ze se soustředíme na různé technické věci?

Cílem všech by samozřejmě mělo být, aby jakékoliv ukončení středoškolského studia ověřovalo „real“.. Aby to nebyly jen chytáky. Zvlášť v době, která je čím dál dynamičtější a je o flexibilitě a schopnosti se učit. A schopnosti vyhodnocovat zdroje informací.

Kritické myšlení je kladeno naroveň konkrétním znalostem z konkrétních předmětů. V tomto to myslím nefunguje. Je otázka, pokud bychom kompetenci ohledně maturit vrátili do škol, jestli by se toto všechno stalo. Optimální varianta je zajistit jednotné maturity ověřující skutečné znalosti.

LN Existuje nějaká analýza, kolik nás vůbec doposad stála příprava státních maturit?

Dá se to zhruba odvodit z rozpočtu Cermatu, který je téměř 200 milionů ročně – a to po dobu mnoha let. Mírně jednotné přijímací zkoušky, které má také na starost...

a filozofii, i když deklarovaný cíl zůstává stejný. Nechci říkat, že je to pak směřování ode zdi ke zdi, ale rozhodně se to tomu blíží. Jdeme klikatě. Velkou výhodou a zároveň nevýhodou školství ovšem je jeho setrvačnost.

LN Naznačoval jste, že by mohla být jiná závěrečná zkouška pro gymnázia a pro odborné školy. Jak moc se do hry vrací mistrovská zkouška?

Nechci být kategorický. Podívejme se, kde všude jsou nasazeny společné maturity. Je jasné, že jedna úroveň je nevyhovující. Pro někoho je příliš vysoká, jako vstupenka na vysoké školy je moc nízká. Může to tedy být buď maturita a mistrovská zkouška, nebo maturita a maturita+. Jiné varianty nevidím.

LN Podíváte se podrobně i na systém jednotných přijímacích zkoušek?

Ty jsou takovým „polovičatým“ nástrojem. Představují jen jednu součást celého přijímacího procesu (na střední školy). Možná více než u maturity vystává otázka, jestli se nám přínos toho jednotného nástroje vyplatí...

LN To je věc na delší dobu. Dostal jste již nějaké ujištění, že budete i v nové Babišově vládě?

Ne. Napjatě čekám na tento víkend.

LN Ve čtvrtek jste jednal se zástupci pedagogických fakult. Kolik jich v Česku vlastně je, tak osm?

Vlastně devět, počítáme k tomu i víceborovou fakultu v Liberci. Hlavně jsme řešili problematiku zvýšení atraktivity a prestiže učitelského povolání. Atraktivita úzce souvisí s výší prostředků i platy. Pro rok 2019 ve svém požadavku na dodatečné prostředky nárokují v nárůstu 1,8 miliardy korun pro vysoké školy i částku 200 milionů pro pedagogické fakulty. Bavili jsme se hodně o tom, že je potřeba výrazně zvýšit počet absolventů fakult, kteří pak na školy přímo vstupují. Z analýzy, kterou jsme si dělali, to vycházelo tak, že jako učitel nastoupí do škol jen

jeden ze dvou absolventů, načež v prvních dvou letech je tam ještě nemalá „úmrtnost“, protože se očekávání významně liší od reality. Učitel je konfrontován a je mu potom za mrzký peníz naloženo, takže se podívá na pár inzerátů – a klidně odchází. Zvlášť v této době, kdy je každý přetahován soukromým sektorem... Usilujeme o to, abychom se dostali k průměrné mzdě pro učitele 45 tisíc korun v roce 2021.

LN Když už jsme u pedagogických fakult, z řady mezinárodních srovnání – třeba s Nizozemskem či Finskem – se jeví, jako by na našich univerzitách takřka absentoval pedagogický výzkum... Cím to je?

To je složitější. Mám za to, že u pedagogických fakult jedním z faktorů – nikoliv jediným – je to, že se možná nemohou „najít“ v naší metodice vědy a výzkumu; snažily se tedy psát články, které se trefo do systému tzv. kafemlejnku. Přízně si, je to věda, ale specifická, zaměřená na didaktiku a podobně. V zásadě hlavní výstupy jsou typově „aplikovaným výzkumem“ pro školství, nejde o fundamentální bádání... Poptávku si však u nich zadávají i jiné subjekty státní správy a hodně se snažíme, aby fakulty dělaly i výzkum pro potřeby státu, co se týče vzdělávacích politik, strategií. To se posunuje.

LN Rezervy ale „pedáky“ jistě mají.

Nebudu tvrdit, že na všech pedagogických fakultách jsou všichni pracovníci totální hvězdy. Máme pak dva přístupy. Jedním z nich je, že řeknu: Milé pedagogické fakulty, stát vám přidá peníze, až tady budou jen kvalitní lidé, všichni. Anebo je druhý přístup: Dáme vám peníze, abyste se mohly zlepšovat, ale s tím rizikem, že část prostředků skončí neefektivně i u těch, kdo se nikdy excelentními nestanou. Já zastávám ten druhý přístup.

LN V minulém týdnu jste se sešel s rektorem ČVUT Vojtěchem Petráčkem a jím odvolaným ředitelem institutu CIIRC Vladimírem Maříkem, což znělo značně vášně. Jak jednání mezi oběma probíhalo?

Musím říci, že toto jednání bylo významně delší, než jsem čekal...

LN Slyšel jsem, že trvalo dvě hodiny.

Ano, skoro dvě hodiny. Chtěl jsem nezprostředkovaně slyšet celý ten příběh; nedělal jsem si ambice, že bych to měl nějak rozhodovat. V situaci, která je zablokovaná, a uvnitř ČVUT to nevypadá, že by se našel nezávislý arbitr, jsem se pokusil debatu mediovat. A to se snad podařilo. Oba dva pánové měli možnost si „vyfíkat“ řadu věcí z minulosti i svoje pohledy, jak situaci řešit... A přišlo mi, že dohoda je možná.

LN Jak na vás zapůsobilo, když premiér Andrej Babiš (ANO) napsal na Facebook doporučení, aby rektor vrátil do funkce Maříka, „informativní eso“? Byla to dle vás ingerence do autonomie vysokých škol?

Myslím, že to nebyl pokus něco „přikázat“. Je to osobní názor pana premiéra, k němuž se samozřejmě sbírají podněty ze zahraničí i z průmyslového prostředí, což se asi projeví i v tomto jeho facebookovém příspěvku. Mám za to, že si pan premiér dává hodně pozor, aby se do autonomie nevměšoval, ale na druhou stranu, pokud to vyvolá takovou bouři, a nejen v ČR, nedivím se, že se k tomu veřejně vyjádříl.

LN Poslední otázka: už vám vedení ČVUT zaslalo analýzu, jak to je s milionovými odměnami exděkanky Kohoutkové? LN to psaly v březnu.

Zatím o tom se mnou pan rektor nemluvil. Jde samozřejmě o autonomii veřejné vysoké školy, ale pokud vznikají dohady, že jsou někde nepřiměřené odměny, určitě to ministři v jednání o rozpočtu vysokých škol nepomáhá. Dovedu si představit situaci, kdy je takto vysoká odměna zasloužená, nicméně je úkolem univerzity přínos odborníka vysvětlit veřejnosti.

ROZHOVOR TÝDNE
Robert Plaga

S MINISTREM HOVOŘILI
Michaela Těšínská
a Martin Rychlík

z českého jazyka měla být vyhodnocována centrálně. Chci znát odpověď na to, jestli toto „bojové cvičení“ a náklady s ním spojené mají smysl. A druhou debatu chci vést o tom, jak mají být formulovány otázky v testech. Můj vlastní dojem je, že by úlohy měly být určité formulovány jednoznačně a testovat skutečně nabyté vědomosti, a ne být postavené na „chytácích“.

LN Nepřijde vám, že se vytratil smysl maturit: tedy garance, že studenti

LN Bude to tedy asi pár jednotek miliard. Jeden z vašich předchůdců, Petr Fiala, dnešní předseda ODS, přišel se závaznější koncepcí státu Strategie vzdělávací politiky 2020, aby se školství neměnilo každé dva roky. Drží se toho stát? Víme, co od vzdělávání vlastně chceme a kdy?

Rok 2020 se nám blíží, takže nás čeká debata, kam se chceme se vzdělávacím systémem posunout dál. Přestože si vytyčíte nějaký směr, každý ministr vnáší do systému vlastní opatření